

PANORMVS

PANORMVS. vrbium Siciliae maxima. ac Princeps est hodie. & sedes regia, sita in campestri solo. & in ora, quam lib. 7. teste Herodoto, pulchrum litus, vocabat antiquitas. Vnam eius partem mare Tyrrhenum alluit, cetera tres, lato patent campo, qui montibus asperis & excelsis, arborumque prorsus expertibus, omni ex parte cingitur. Agros planos diffusosque complectitur, qui formam aliquam ad eximiam pulchritudinem pictam repraesentant, ea varietate, vt, quocunque inciderint oculi, reficiantur, adeo lati amoeni, aprici, atque vberis sunt. Enimvero, mali medici, citrij, punici, ac ceterorum omnium, cuiusvis generis fructuum feracissimi. Quos pluribus, iisque placidissimis fontibus ibi natis, splendidissimae ac saluberrimae aquae, omnibus locis interfluunt irrigantque. Hinc Callias lib. hystoriarum 8. (referente Athenaeo lib. 12) Panormum, non absurdè totum hortum, interpretatur, quod domesticis arboribus speciosissimis vndeunque confusus sit, & vnicum totius Siciliae delictum. Quin etiam totum portum, Panormus sonat. Pan, siquidem totum, & hormus portus vel statio est latinis, vt Aretius in Sicilia chorographia. Eius autem originem in Phoenices, quo tempore Graeci Siciliam transire ceperunt. Thucydides lib. 6. referre videtur. Petrus autem Ranzanus Lucerenfis Episcopus, in suo, quem de Panormo edidit libello, à Chaldaeis, Damascenis, & Phoenicibus eam multo ante tempore, quam definiuit Thucydides, duabus Chaldaeis inscriptionibus, quae Panormi in lapidibus incisae, palam ab omnibus spectantur, fundatam ostendit. Varia huius vrbis incrementa fuere. Primum (vt lib. 14. Diodorus, & lib. 1. Polybius ante primum bellum Punicum, Carthaginensium imperia subiit. Deinde, postquam Respub. Romana in monarchiam reducta est, Imperatoribus paruit, donec declinante Imperio, Constantinopolitana cessit. At verò, anno salutis, 515. Iustiniano imperante, à Gothis, veluti & omnis Sicilia occupata, eorum facta est praesidium validissimum. Quibus post annos deinde circiter quatuordecim, à Belisario, Iustiniani Caesaris praefecto, magna vi erepta, imperio restituta est, vt Procopius tradit. Salutis postmodum anno 826. Michaelis Balbo imperante, à Saracenis qui Africam incolunt, cum omni Sicilia capta, eis in regiam ciuitatem adoprata est, qui eam praclaris aedificijs, quorum pleraque intra & extra pomeria integra supersunt, exornarunt. Normanni deinde Gallie populi, & qui post ducentos, & triginta ferme annos, ducibus Roberto, Guiscardo, & Rogerio Comite eius Germano fratre, Saracenis auspiciatissimo Marte superatis, Siciliam subierunt. Tum Panormum Robertus ad ducatus Appuliae & Principatus Capuae titulos adiecit, paucisque post diebus muro cinxit, ac duplici arce muniuit, cuius imperiū Rogerius Comes adeptus, plurimum quoque decorauit. Quam deinde Rogerius tertius, qui primus omnium Siciliae Rex est saluatus, maiorem in modum munitionibus & opulentia locupletauit. Multum temporis successu, Siciliae Reges, eam & sua praesentia & structurarum magnificentia honestarunt, vt celeberrimis totius Italiae vrbibus comparari, multis etiam praeferi possit. Hodie quatuor praecipuis partibus constat, quarum vna HARVM VNA est, quam Chaldaei & Phoenices condiderunt, & quam urbem veterem prisci nominabant. Ea adhuc ambidola moenium structura, quibus late atque peralte circumductis cingitur, in ceterarum partium medietullo integra prope cernitur, quorum fiducia Gothi in hunc locum, velut in expugnabilem arcem se recipientes, nunquam vi ab hostibus capri, sed sola deditione subacti sunt. In hac veteri Vrbe, aedes complures sunt publicae & privatae, sacrae & profanae, superbia & pulchritudine, ceteris Italiae aedificijs nihilo inferiores. Nam ad vrbis verticem, occidentem versus, arx est praecelsa, quam Palatium regale appellant magnificis ex quadratis lapidibus compacta, & in multis suis paribus pario marmore ac auro, gemmisque splendide ornata. insignes vermiculato opere aulais, aulais ostro tinctis contestas pauimenta marmoreis prophitricisque testalis constrata, exhibens multorum hucusque Regum & Imperatorum domicilium, in cuius vestibulo ad latus dextrum, templum est D. Petro sacrum à Rogerio Siciliae Rege fundatum. Quod sua pulchritudine & rerum preciosissimarum apparatu, ceteris, quae in Italia nunc usquam extant, seu veteribus, seu nouis, merito praeferi constat, quo nomine ab omnibus, qui Panormum aut inhabitant, aut inuisunt viris, non imperitis modo, sed ingenio etiam doctrinaque praestantibus summa cum admiratione ac iucunditate frequentatur. Est & in hac vrbis regione per angusta Slaforum domus. Hospitale nouum, quod & structurae magnitudine, & loci pulchritudine, ceteris quibusvis Xenodochijs nihil inuidet. Maior etiam totius vrbis Ecclesia, reticulata structura, quadrato ac diuersis in exteriori facie imaginibus figurisque inciso ac perpolito lapide à Gualterio huius nominis secundo, Panormitano Archiepiscopo An. salutis M. C. L. X. X. V. fundatum, vbi Regum Reginarumque Siciliae ac Ducum quoque cadavera sunt recondita, longum insuper foret, reliqua primae regionis ornamenta, & praecelsa aedificia commemorare.

ALTERA PANORMI pars est, quam longo post veterem urbem tempore conditam, Neapolim, id est nouam urbem appellatam Polibij auctoritas demonstrat. Haec ea est quae vrbe veteri ad meridiem haeret, & à palatio incipiens, in formam deinceps hemicycli producta claudatur. Regiones in ea Normannorum aetate fuerunt, Kemonia, Albergaria, Deisin & Thalcia, quae à Saracenis sunt appellationes deductae. In hisce regionibus mira cenobiorum, & Ecclesiarum multitudo.

TERTIA PANORMI pars ea est quae veteri vrbi ad septentrionem, interficiente amne, hodie haeret, Seralcadis Normannorum Regum aetate & hodie appellata. Transpapyretum ciuitas Rogerio regnante in privilegijs & publicis tabulis etiam dicta. Haec à Palatii confinio & à fluuio Papireto initium habens, moenibus curuato cursu cineta, veteri vrbi ad turrin Pharae, iungebatur, vt ex murorum fundamentis, in quae fossiles passim incidunt, liquet. Forum eius venale à Bandera nomen habet. Eius aedes sacrae sunt, templum S. Crucis Parochiale, & alterum D. Hyppoliti Est & D. Augustini cum Eremitarum fratrum cenobio non ignobile fanum. Hanc vrbis partem Papiretus amnis, hodie statim interfuit, qui plures habens triticeas molas ad Panormitanum portum se exonerat.

QUARTA & vltima Panormi pars, id totum spaciū, quod inter veterem urbem duasque vrbis praedictas partes, & portus littora interiacet, complectitur, ingens sane & pluribus regionibus, sacrisque ac profanis aedibus praecelsis ornatissima. Nam cum olim stagnante fluuio ac stagno quoque eam perfunderent, tota esset paludosa, habitationi erat inepta, processu vero aui, palude refecata, suburbij locum de dit. Haeret huic arx vetus, quam castellum ad mare ideo vocant, quod tres eius partes mari imperuntur, & adruendum portus ostium à priscis condita, sed à Saracenis templo Mahumetanae superstitionis excitato, ornata, & à Roberto, Guiscardo, ac Rogerio fratre, illis superatis, postmodum instaurata, vt in annalibus Siculorum & vira Rogerij legimus, quam extu pass. M. fere quatuor. Anno namque salutis M. CCCC. XCIII. filio extra moenia ducto, ambitus eius demensus est. Moenia vetustate collapsa à diuersis Siciliae Regibus restaurata, sed & recenti aetate, senatus ipse Panormitanus, mitis ac frequentibus propugnaculis, ad recentis disciplinae militaris munitionumque formam, innouatis, munitissimam hanc patriam reddidit.

Illud denique, coronibus loco, adijcere libet, Panormum, singulare id nomen promeruisse atque seruasse haec tenens, vt in exteris excipiendis, amandis ac fouendis, quorum incolatu maximè coaluit, nulli sit secunda. Vnde euenit, vt eam virili forma, panormitani pingere soleant, cuius facies proluxa, atque acuminata barba, caput regio diademate sit redimicrum: pectus flexuoso volumine fugat anguis, ante pedes calathum habeat, auro & floribus plenum, cum hoc simbolo: Panormus vas auri, suos deuorat, alienos nutrit.

Si quis copiosorem huius vrbis descriptionem requirat. Is cl. Marium Aretium, Petrum Ranzanum Lucerinum Episcopum, Marium Nigram, Hugonem Falcandum, & praecipue Thomae Facelli Decades legat.